

ОПШТИ ПРАВИЛНИК О ЗАШТИТИ СВЕТИХ МЈЕСТА

ПРЕАМБУЛА

Ми, вјерски лидери који представљамо религије цијеле Васељене, изражавамо нашу посвећеност у постизању и очувању мира у складу са учењем наших вјерских предања. Ми усвајамо овај Општи правилник о заштити светих мјеста (Универзални кодекс) чија је сврха да одражава и служи том циљу.

Света мјеста су мјеста великог значаја и светиње чији посебни карактер и интегритет треба очувати и заштитити од сваког насиља и скрнављења. Усредсређујући се на питања дефинисања, очувања, приступа, заједничког кориштења, превенције и рјешавања сукоба, обнове, сјећања, експропријације, образовања, оснивања, ископавања и истраживања, овај Општи правилник поставља темељ за кооперативну, конкретну имплементацију плана за спречавање и окончавање сукоба у вези са светим мјестима.

Одлучни да сарађујемо у духу дијалога, у потрази за заједничком основом, заснованој на поштовању других, слободи мишљења, савјести и вјере и интегритету сваког религијског предања,

Због заједничке визије свијета у којем се света мјеста јединствено препознају као светиње својих религија и гдје се посвећеност појединаца и заједница својим светим мјестима поштује без обзира на увјерења,

Увиђајући да су света мјеста мета мржње или циљеви уништења у многим сукобима широм свијета те имајући на уму нарочиту рањивост светих мјеста вјерских мањина,

У настојању да утврдимо одређени оквир начела за очување светих мјеста, гарантовањем вјерских слобода да се исти примијене, промовишући исте као мјеста мира, склада и помирења,

Препознајући позитивну улогу вјерских поглавара у заустављању сукоба који се тичу светих мјеста и подижући моралну одговорност да се огласе у циљу заштите светих мјеста других без обзира на религију,

Позивајући се на међународне конвенције и норме које чувају слободу религије или увјерења и других људских права, чувају културно наслеђе, и штите грађане у оружаним сукобима,

Свечано се обавезујемо на поштовање, дјеловање у циљу остварења у цијеломе свијету, и позивамо на усвајање следећег:

1 На изради Општег правилника о заштити светих мјеста (Универзални кодекс) а у договору са вјерским вођама и стручњацима из поља религије радила је Радна група сачињена од представника следећих невладиних организација: One world in dialogue, Oslo Center for peace and human rights, Religions for peace and Search for common ground. Средства за израду Кодекса је обезбиједило норвешко Министарство иностраних послова.

ОДРЕДБЕ

ЧЛАН 1. Дефиниције

Овим Правилником света мјеста су мјеста од религијског значаја одређене цркве или вјерске заједнице. Она укључују, али нису ограничена тиме, мјеста богослужења, гробља и светишта укључујући и њихово непосредно окружење уколико исто чини саставни дио самога светог мјеста.

Овим Правилником света мјеста су мјеста одређеног и ограниченог простора а која су као таква означиле цркве и вјерске заједнице у договору са надлежним властима а све у складу са различитим наслеђем и обичајима, признајући да једно мјесто може бити светиња за више цркава и вјерских заједница.

ЧЛАН 2 Чување светих мјеста

Света мјеста се чувају за садашње и будуће генерације са достојанством, интегритетом и поштовањем према имену и идентитету истих. Света мјеста се чувају како као мјеста религијског значаја, тако и као историјска, културна и еколошка завјештања својих заједница и човјечанства уопште. Она не смију да се скрнавe или уништавају нити да се црквама и вјерским заједницама света мјеста силом одузимају.

Уколико је неопходно да се обезбиди чување неког светог мјеста надлежне власти² треба да размотре успостављање заштитне зоне око тог мјеста те забране или ограниче градњу или ширење некршећи имовинска права.

Уколико неко свето мјесто подлијеже одређеним рестрикцијама због проглашења националним благом ово проглашење не би требало да буде разлог неоправданог ограничења функционисања светог мјеста под овим рестрикцијама. ¹

ЧЛАН 3 Приступ

Приступ светом мјесту треба бити предметом рестрикција сходно религијским правилима а која се односе на мјесто или су неопходна да би се мјесто заштитило и да би се безбједно и мирно богослужило. Свако ко дође на свето мјесто треба исто да поштује према природи, сврси и етосу светог мјеста.

Државне институције не могу да својевољно забране улаз у земљу посјетиоцима и ходочасницима светом мјесту нити да својевољно забране присуство страном особљу који има посебну улогу у вези са светим мјестом.

Члан 4 Мјеста која су света за више религија

Уколико је једно мјесто узајамно препознато као свето у предању више од једне цркве и вјерске заједнице надлежне власти треба да се договоре са тим заједницама како би се донијело правно уређење по којем би вјерници свих заједница били омогућени да долазе на свето мјесто из вјерских потреба и како би очување мјеста била равноправна одговорност цркава и вјерских заједница које полажу право на исто.

Члан 5 Спречавање и рјешавање сукоба

УСПОСТАВИЋЕ СЕ ФОРУМ КОЈЕГ ЋЕ ЧИНИТИ ВЈЕРСКЕ ВЛАСТИ И ДРУГА РЕЛЕВАНТНА ТИЈЕЛА КАКО БИ СЕ ОСИГУРАЛА РЕДОВНА КОМУНИКАЦИЈА И КООРДИНАЦИЈА. СВИ СУКОБИ ИЛИ ПРИЈЕТЊЕ КОЈИ СЕ ОДНОСЕ НА СВЕТА МЈЕСТА БИЋЕ ОДМАХ ПРОСЛИЈЕЂЕНИ ОВОМ ФОРУМУ РАДИ РЈЕШАВАЊА.

---

² У циљу овога Правилника термин «надлежне власти» се односи на власти (вјерске, политичке, војне, правне и др. зависно од специфичности локација) које могу бити укључене у процес доношења одлука у вези са светим мјестом.

Члан 6 Обнова и обиљежавање

Надлежне власти треба да према потребама цркве и вјерске заједнице чије је свето мјесто у питању предузму мјере надгледања обнове или обиљежавања светог мјеста које је уништено или оштећено за вријеме сукоба.

Потребне дозволе у ову сврху треба издати у складу са законом и уз неопходно поштовање имовинских права без непотребног одлагања, и без постављања законских или административних препрека.

Члан 7 Експропријација или национализација

У случају прописане експропријације или национализације било којег дијела светог мјеста, црква и вјерска заједница или заједнице којима то мјесто припада биће адекватно заступане и формално консултоване о свим питањима процеса. Надлежне институције треба да направе дјелотворну процјену и предложи одредбе за заштиту културног наслеђа, ради адекватне употребе светог мјеста уз поштовање према вјерској традицији којој мјесто припада и за наставак вјерске службе. Црква и вјерска заједница треба да се обрати суду ако се не може постићи договор.

Уколико су дијелови светог мјеста национализовани раније треба подстакнути реституцију те имовине цркви и вјерској заједници којој свето мјесто припада.

Члан 8 Образовање и јавно обраћање

У јавним обраћањима и образовним активностима све стране ће да промовишу очување светих мјеста, признају значај који света мјеста имају за друге као мјеста молитве и мјеста идентитета, поштују осјетљивост других према светим мјестима те наглашавају духовне вриједности светих мјеста а не стратешке, територијалне или војне. Приврженост вјерника своме светом мјесту не смије да се негира.

Цркве и вјерске заједнице треба да буду консултоване када је у питању јавна промоција њиховог светог мјеста у туристичке, научне, образовне и у било које друге сврхе. Оваква промоција треба да поштује идентитет и вјерско предање заједнице чије је свето мјесто.

Члан 9 Успостава светог мјеста

Право свих цркава и вјерских заједница да оснивају и одржавају свето мјесто са дужним поштовањем права других сматра се саставним дијелом слободе вјере или увјерења.

Окупаторска власт не може успоставити нити омогућити успостављање нити једног сталног новог светог мјеста без дужног поштовања имовинских права и других својствених права становника окупираних територије.

Члан 10 Ископавања и истраживања

Археолошка ископавања могу да се спроведу на светом мјесту једино после консултације и договора свих вјерских заједница којима је то мјесто светиња а у складу са Законом и уз минимално ометање вјерске намјене светог мјеста.

Историјска открића у погледу давне прошлости неког мјеста не би требало да прејудуцирају садашњи стање власништва и контроле нити би требало да буду злоупотребљена по питању уобичајеног поистовјеђивања вјерске заједнице са мјестом.

АНЕКС

ВОДИЧ ЗА ПРИМЈЕНУ И НАДЗОР

Ми вјерске вође и представници цркава и вјерских заједница тежимо свијету гдје сви људи могу богослужити у својим светим мјестима слободно и безбједно. Овај Општи правилник је дефинисан да обезбиједи оквир сарадње за постизање ове тежње.

Примјена

У својој суштини примјена Општег правилника је заснована на међурелигијској сарадњи и сарадњи са надлежним органима која води институционализацији активности у једној или у неколико земаља ради заштите светих мјеста.

Ми охрабрујемо вјерске вође, међурелигијске организације, и друге вјерске организације на примјену Правилника о светим мјестима посебно реализацијом пилот пројеката у својим земљама како би заштитили своја света мјеста на основу цијелог или дијела Правилника прилагођеног потребама ситуације на терену.

Примјена може имати различите форме сходно локалним потребама различитих заједница. Између других активности, може да укључи образовање, надзор, документацију, заједничке посјете нападнутим светим мјестима и заједничке осуде напада на свето мјесто.

Надзор

Охрабрујемо успостављање надзорних тијела насталих из форума који се спомиње у члану 5 да надгледају имплементацију Општег правилника на локалном, регионалном, и националном нивоу, сходно потреби.

Предлажемо да надзорно тијело чине овлаштени представници релевантних власти који ће између осталог:

- направити списак светих мјеста која ће подлијегати одредбама овога Општег правилника
- размотрити било који спор око светог мјеста и тражити рјешење у духу дијалога, помирења и солидарности.
- Савјетовати, према потреби, власти по свим питањима која се тичу светих мјеста.
- Објављивати редовне извјештаје о свом раду и напретку у имплементацији Општег правилника о светим мјестима (Универзалног кодекса) на том подручју.

Временом, како се број подручја која примјењују Општи правилник о светим мјестима буде повећавао, предлажемо успостављање једног међународног механизма за надгледање безбједности светих мјеста широм свијета. Такав међународни надзор може да промовише усвајање Општег правилника о заштити светих мјеста при свим релевантним форумима, сарадњу са свим релевантним међународним агенцијама, охрабривање успостављања надзорних тијела, помоћ надзорним тијелима у њиховом раду, документацију и анализу напретка имплементације Општег правилника о светим мјестима / Универзалног кодекса широм свијета и обезбјеђивања годишњег извјештаја о статусу светих мјеста.

Ми вјерске вође и представници религија препознајемо нашу неспорну одговорност да остваримо визију изражену у овоме Општем правилнику о заштити светих мјеста/ Универзалном кодексу.